

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Stationsgebied Eindhoven

Advies voor de m.e.r.-beoordeling

10 maart 2009 / rapportnummer 2213-39

1. **BEOORDELING VAN DE AANMELDINGSNOTITIE**

De gemeente Eindhoven wil rondom het stationsgebied een investeringsprogramma uitvoeren met als doel:

- het huidige stationsgebied intensiever te gebruiken;
- de openbare ruimte leefbaarder te maken;
- de infrastructuur te verbeteren en uit te breiden.

Voor realisatie van de ontwikkeling van deellocatie Zuid-Oost wordt een vrijstellingsprocedure op grond van art. 19, lid 1 WRO¹ gevolgd. Voor realisatie van het totale plan wordt later een bestemmingsplan opgesteld.

De voorgenomen activiteiten zijn milieueffectrapportage(m.e.r.)-beoordelingsplichtig. Dit betekent dat het bevoegd gezag, het college van burgemeester en wethouders, moet beslissen of in verband met belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu² een milieueffectrapport (MER) gemaakt moet worden.³ Ten behoeve van deze beslissing is een aanmeldingsnotitie opgesteld. De gemeente heeft de Commissie voor de m.e.r. verzocht een 'second opinion te geven op de aanmeldingsnotitie'.⁴

In de aanmeldingsnotitie geeft de gemeente aan dat er op bepaalde milieuaspecten negatieve effecten kunnen optreden, maar dat mitigerende maatregelen er voor kunnen zorgen dat binnen het wettelijke en beleidskader wordt gebleven of dat de effecten beperkt blijven.

De algemene conclusie in de aanmeldingsnotitie is dat de inrichting van het Stationsgebied past binnen bestaande wettelijke en beleidskaders en dat de voorgenomen activiteit geen belangrijke nadelige milieueffecten teweeg zal brengen. Derhalve is er volgens de gemeente geen aanleiding om een MER op te stellen.

De Commissie signaleert dat het voornemen op nagenoeg alle milieuaspecten tot negatieve effecten leidt:

- de externe veiligheidsrisico's worden groter;
- de geluidbelasting is hoog;
- de luchtverontreinigende stoffen overschrijden mogelijk de wettelijke grenswaarden;
- en de grondwaterhuishouding kan negatief beïnvloed worden.

Veel onderzoeken zijn slechts voor deellocaties uitgevoerd, waardoor de Commissie geen inzicht heeft gekregen in de totale en integrale milieueffecten van het gehele voornemen. In de aanmeldingsnotitie wordt beargumenteerd dat mitigerende maatregelen kunnen voorkomen dat belangrijke nadelige milieugevolgen optreden. Echter, de mitigerende maatregelen zijn voor een aantal

¹ Op 1 juli 2008 is de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) in werking getreden. Vrijstelling op grond van artikel 19 van de oude Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO) is nog mogelijk als het verzoek hiertoe is ingediend voor 1 juli 2008. Dat is hier het geval.

² Als het bevoegd gezag zelf de initiatiefnemer is, zoals hier het geval is, stelt art. 7.8d Wet milieubeheer (Wm) dat beoordeeld moet worden of vanwege 'bijzondere omstandigheden' een MER gemaakt moet worden. In de aanmeldingsnotitie wordt het criterium 'belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu' gebruikt. Dit criterium geldt volgens art. 7.8b Wm in het geval de initiatiefnemer niet tegelijkertijd ook het bevoegd gezag is. In dit advies sluiten wij ons aan bij de terminologie die gebruikt is in de aanmeldingsnotitie.

³ Bij de beoordeling of sprake is van belangrijke nadelige milieugevolgen moeten de selectiecriteria uit bijlage III van de Europese M.e.r.-richtlijn gehanteerd worden. In bijlage 2 van dit advies zijn de selectiecriteria opgenomen.

⁴ Voor informatie over de m.e.r.-beoordelingsprocedure en de Commissie m.e.r. wordt verwezen naar bijlage 1.

aspecten niet precies beschreven⁵, het is nog niet duidelijk welke maatregelen getroffen zullen worden en ook is niet onderzocht of de maatregelen effectief zijn.

Dit in aanmerking nemend is de Commissie van mening dat het voornemen *kan* leiden tot belangrijke nadelige milieugevolgen en dat er dus een MER gemaakt moet worden.

Ten behoeve van het MER is al veel onderzoek uitgevoerd. De gemeente Eindhoven heeft tijdens het locatiebezoek op 12 februari 2009 aangegeven dat er geen alternatieven bestaan voor de indeling van het plangebied. Ook de Commissie ziet geen alternatieven waarbij op een milieuvriendelijkere manier hetzelfde gerealiseerd kan worden.

Volgens de Commissie is de toegevoegde waarde van een MER bij dit project dat de onderzoeken die reeds zijn uitgevoerd en die nog uitgevoerd moeten worden, geïntegreerd worden. Hierdoor krijgen de besluitvormers een integraal beeld van de milieueffecten van het totale voornemen. Daarnaast kan in het MER preciezer aangegeven worden welke mitigerende maatregelen getroffen kunnen worden en welke effecten deze hebben.

De Commissie licht het bovenstaande in hoofdstuk 2 per milieuaspect toe en geeft enkele aanbevelingen voor een op te stellen MER en/of de besluitvorming over de vrijstelling op grond van art. 19 WRO en het bestemmingsplan.

2. TOELICHTING EN AANBEVELINGEN

Externe veiligheid

Het plaatsgebonden risico is en blijft onder de wettelijke grenswaarde.⁶

De overschrijding van de oriënterende waarde voor het groepsrisico neemt ten gevolge van de voorgenomen ontwikkelingen op Stationslocatie Zuid-Oost licht toe (van een factor 1,82 naar 1,83). Dit komt omdat de populatie binnen het invloedsgebied toeneemt, vanwege de bouw van meer woningen, kantoren en winkels in de omgeving van het spoor. Het spoor geldt als risicobron in verband met de gevaarlijke stoffen die over het spoor vervoerd worden.

Het externe veiligheidsrapport⁷ heeft geen betrekking op de ontwikkelingen in het gehele Stationsgebied Eindhoven. Derhalve heeft de Commissie nog geen inzicht in de externe veiligheidsrisico's voor het gehele plangebied. De Commissie verwacht dat de oriënterende waarde voor het groepsrisico verder wordt overschreden door de overige ontwikkelingen die gepland zijn naast de ontwikkelingen op Stationslocatie Zuid-Oost. Deze overige ontwikkelingen leiden er namelijk ook toe dat de populatie binnen het invloedsgebied toeneemt doordat er meer objecten langs het spoor gerealiseerd worden.

De gemeente Eindhoven heeft geen directe invloed op het aantal doorgaande treinen met gevaarlijke stoffen en de route die voor deze treinen wordt gekozen. Op de risicobronnen kan de gemeente dus niet veel invloed uitoefenen.

⁵ Voor het milieuaspect geluid zijn de mitigerende maatregelen wel in hoofdlijnen beschreven.

⁶ De contour voor het plaatsgebonden risico is niet afhankelijk van bebouwing langs de risicobron.

⁷ Externe veiligheid Stationslocatie Zuidoost te Eindhoven, opgesteld door Adviesgroep AVIV, d.d. 27 april 2007 en een aanvulling van 29 september 2008.

De gemeente heeft wel een zogenaamde verantwoordingsplicht voor de toename van het groepsrisico. Deze verantwoording is onderdeel van de ruimtelijke onderbouwing bij de vrijstelling op grond van art. 19 WRO en het bestemmingsplan.

- De Commissie adviseert om voor het vaststellen van het bestemmingsplan de kwantitatieve risicoanalyse te betrekken op het gehele Stationsgebied en een verantwoording te geven voor de verdergaande toename van het groepsrisico.

Luchtkwaliteit

Het luchtkwaliteitonderzoek⁸ geeft aan dat in verschillende scenario's⁹ in zowel 2012 als in 2020 voldaan wordt aan de wettelijke grenswaarden voor de maatgevende stoffen PM₁₀ en NO₂. In de aanmeldingsnotitie wordt gesteld dat de luchtkwaliteit door de ontwikkeling van het Stationsgebied verbetert, doordat door de uitbreiding en verbetering van de weginfrastructuur de doorstroming van het verkeer op de ontsluitingswegen verbetert. Deze conclusie volgt evenwel niet uit het luchtkwaliteitonderzoek. Daaruit blijkt in het algemeen een verslechtering van de luchtkwaliteit.

In de uitgevoerde berekeningen is als stagnatiefactor '0' ingevuld. Tijdens het locatiebezoek op 12 februari 2009 waren de Commissie en de gemeente Eindhoven het er over eens dat dit niet conform de werkelijkheid is. Tijdens spitsuren zal stagnatie optreden. Er had dan ook een fractie voor de stagnatie ingevoerd moeten worden, gedifferentieerd naar scenario en wegvak.¹⁰ Een minder goede doorstroming heeft negatieve effecten op de luchtkwaliteit. Uit de rekenresultaten in het luchtkwaliteitonderzoek volgt dat de concentratie van PM₁₀ en NO₂ in 2012 net onder de wettelijke normen voor de luchtkwaliteit blijft. Uit nieuwe berekeningen moet blijken of dit zo blijft als gerekend wordt met een fractie voor de stagnatie.¹¹

De Commissie heeft in het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) gezien dat het voornemen (deels) is opgenomen als een "in betekende mate-project".¹² In de aanmeldingsnotitie wordt hier niet op ingegaan. Zodra het NSL in werking treedt, geldt een ander toetsingskader dan nu het geval is.

- De Commissie adviseert om nieuwe luchtkwaliteitberekeningen uit te voeren en hierbij een fractie voor de stagnatie in te voeren op basis van het dynamische verkeersmodel.

⁸ Luchtonderzoek Stationsgebied Eindhoven, opgesteld door SRE Milieudienst, afdeling Eindhoven, d.d. 6 juni 2008.

⁹ Zowel het scenario "Autonoom met de ontwikkeling van Stationslocatie Zuid-Oost" als het scenario "Autonoom met ontwikkeling van het gehele Stationsgebied".

¹⁰ Een overzicht van de te hanteren percentages stagnerend verkeer is opgenomen in de Handleiding webbased CAR Versie 7.0, opgesteld door InfoMil (d.d. 17-03-2007).

¹¹ Verwacht wordt dat na de nieuwe berekeningen de conclusie getrokken wordt dat overschrijdingen van wettelijke grenswaarden plaatsvinden in 2012. Zowel in de referentiesituatie als in de situatie na realisatie van Stationsgebied Zuid-Oost dan wel na realisatie van het gehele Stationsgebied. De Commissie verwacht echter dat de gemeente kan aantonen dat er desondanks voldaan kan worden aan de wettelijke bepalingen doordat er met het voornemen geen of een beperkte toename (vanwege het bouwtempo) van de luchtverontreinigende stoffen optreedt. De ontwikkeling van alleen Stationslocatie Zuid-Oost in 2012 zal naar de verwachting van de Commissie namelijk leiden tot een toename die "niet in betekende mate" is of vanwege de verbeterde doorstroming door de uitbreiding en de verbetering van de weginfrastructuur zelfs tot een verbeterde luchtkwaliteit ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Dit laatste zou moeten volgen uit de nieuwe luchtkwaliteitberekeningen.

¹² Project nummer 551, Eindhoven Stationsdistrict, 100.000 m² kantoren.

- Tevens adviseert de Commissie om in te gaan op de wijze waarop het voornemen is opgenomen in het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit en welke consequenties dit heeft voor de besluitvorming.

Geluid

De aanmeldingsnotitie en het akoestisch onderzoek¹³ geven aan dat de geluidbelasting op de geplande woningbouw erg hoog is, met name vanwege railverkeer en het spoorwegemplacement. Zonder maatregelen worden maximum toelaatbare geluidbelastingen volgend uit de Wet geluidhinder en de Wet milieubeheervergunning van het emplacement ruimschoots overschreden. De oplossing in Stationslocatie Zuid-Oost wordt gevonden door gebruik te maken van kantoorgebouwen als een vorm van 'natuurlijke' afscherming voor daarachter gelegen woningen. Daarnaast zullen bij woningen waarbij de geluidbelastingen desondanks te hoog zijn, 'dove' of dubbele gevels worden toegepast. Voor een aantal gevels zullen hogere waarden dienen te worden vastgesteld. Toepassing van dove gevels om te voldoen aan de bepalingen uit het Bouwbesluit¹⁴ kan de indeling van woonblokken sterk bepalen.

- De Commissie adviseert om voorafgaand aan het indienen van de bouwvergunningaanvraag na te gaan of de meest optimale indeling van de woonblokken gerealiseerd is en er voor te zorgen dat de dove gevels zodanig worden uitgevoerd dat voldaan kan worden aan de bepalingen uit het Bouwbesluit.

Grondwaterhuishouding

Bij de herontwikkeling van het stationsgebied worden naast de reeds aanwezige kelders nieuwe ingrepen in de ondergrond voorzien. De belangrijkste ingrepen zijn het verdiepen van de weg Fellenoord en de aanleg van een 2- of 3-laagse parkeergarage onder de circa 2 hectare van de Stationslocatie Zuid-Oost.

In een Quickscan¹⁵ zijn de effecten op de grondwaterstanden indicatief in beeld gebracht voor de verschillende manieren waarop de Fellenoord verdiept aangelegd kan worden. Hiermee zijn de totale effecten van het voornemen op de grondwaterhuishouding niet voldoende inzichtelijk gemaakt. Door de grillige bodemopbouw kunnen de effecten op de grondwaterstanden groter zijn dan uit de aanmeldingsnotitie blijkt. Plaatselijk kan er wateroverlast ontstaan als gevolg van te hoge grondwaterstanden. Ook kan plaatselijk ongewenste verlaging van de grondwaterstanden optreden.

- De Commissie adviseert om voor het gehele stationsgebied integraal de effecten op de grondwaterstanden en op de voor grondwaterstandsverandering gevoelige locaties en objecten in beeld te brengen. Op basis hiervan kunnen de benodigde mitigerende maatregelen worden bepaald en worden meegenomen in de planontwikkeling.
- Verder geeft de Commissie in overweging mee dat een dichte bak-constructie voor de verdiepte Fellenoord een veel beperktere invloed heeft op de grondwaterstand dan bijvoorbeeld drainage in combinatie met een damwand met een onttrekking van 55 m³/uur (variant 2 uit de Quickscan).

¹³ Berekening geluidbelasting weg-/ railverkeers- en industrielawaai, Stationslocatie Zuid-Oost Eindhoven, kenmerk 06212303N2, opgesteld door HMB B.V., d.d. 17 juli 2008.

Berekening gevelgeluidbelasting t.b.v. ruimtelijke onderbouw, Stationslocatie Zuid-Oost Eindhoven, kenmerk 06212304N, opgesteld door HMB B.V., d.d. 8 december 2008.

¹⁴ Met name het voorschrift voor verblijfsruimten om spui-ventilatie te realiseren kan beperkingen opleggen aan de indeling van woningen.

¹⁵ Quickscan naar de te verwachten effecten op de grondwaterstand ten gevolge van de aanleg van een aantal verdiepte constructies, opgesteld door Royal Haskoning, d.d. 30 juni 2008.

- De Commissie adviseert om na de uitvoering van het voornemen de effecten op de grondwaterstanden te monitoren. Als uit de monitoring blijkt dat dit nodig is, kunnen aanvullende mitigerende maatregelen worden getroffen.

Duurzame energie

In de aanmeldingsnotitie wordt niet ingegaan op de mogelijkheden die het plan biedt voor toepassing van duurzame energie. De Commissie vindt dit een gemis, zeker gezien de ambities van de gemeente Eindhoven op het gebied van klimaat en energie waarbij gestreefd wordt naar “energieneutraliteit”.

- In het kader van het “Uitvoeringsprogramma klimaatbeleid 2009-2012” van de gemeente Eindhoven adviseert de Commissie om mogelijkheden tot toepassing van duurzame energie te onderzoeken. De Commissie denkt daarbij bijvoorbeeld aan het gebruik van warmte/koude opslag en/of toepassing van zonnepanelen.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: De gemeente Eindhoven

Bevoegd gezag: Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Eindhoven

Besluit: Het vrijstellingsbesluit op grond van art. 19, lid 1 WRO voor Stationslocatie Zuid-Oost en de vaststelling van het bestemmingsplan voor de realisatie van het totale plan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: D11.2

Activiteit: Herstructurering van het stationsgebied in Eindhoven

Betrokken documenten:

- Aanmeldingsnotitie voor de m.e.r.-beoordeling Stationsgebied Eindhoven, Witteveen+Bos, 22 januari 2009;
- Stationsgebied Eindhoven: verbinden en verblijven Ruimtelijke visie en haalbaarheidsstudie voor de verdere ontwikkeling van het Stationsgebied, 29 augustus 2005;
- Notitie Luchtonderzoek Stationsgebied Eindhoven, SRE Milieudienst, 6 juni 2008;
- Rapport Berekening geluidbelasting weg-/railverkeer en industrielawaai, HMB B.V., 17 juli 2008;
- Rapport Waterhuishoudkundig plan, Geofox-Lexmond B.V., 3 november 2008;
- Notitie Aanvullingen op risicostudies Stationslocatie Zuidoost, Adviesgroep AVIV B.V., 29 september 2008;
- Rapport Externe veiligheid Stationslocatie Zuidoost te Eindhoven, AVIV B.V., 27 april 2007;
- Quicksan naar de verwachte effecten op de grondwaterstand ten gevolge van de aanleg van een aantal verdiepte constructies, Royal Haskoning, 30 juni 2008;
- Berekening Gevelgeluidbelasting t.b.v. Ruimtelijke Onderbouwing, HMB B.V., 8 december 2008;
- Paramics Stationsgebied Eindhoven, verkeersberekeningen als onderdeel van ruimtelijke procedures, Grontmij Nederland B.V., 14 juli 2008;
- Integrale samenvatting Westcorridorstudie Eindhoven, DHV, 7 mei 2007.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

Procedurele gegevens:

Aanvraag advies voor de m.e.r.-beoordeling: 20 januari 2009

Advies voor de m.e.r.-beoordeling uitgebracht: 10 maart 2009

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Bij een m.e.r.-beoordeling staat de vraag centraal of het voornemen belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kan hebben. Als dit het geval is, moet een milieueffectrapport (MER) gemaakt worden. Bij de beoordeling of er sprake is van belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu dienen de selectiecriteria uit bijlage III van de Europese M.e.r.-richtlijn gehanteerd worden. Deze zijn in bijlage 2 van dit advies opgenomen.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ir. L. Besselink

ir. J.A. Huizer

drs. ing. H.J. Kingma

drs. H.G. Ouwerkerk (voorzitter)

mr. drs. M.A. Poortinga (werkgroepsecretaris)

BIJLAGE 2: Selectiecriteria bij m.e.r.-beoordeling

Of er sprake is van belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu moet beoordeeld worden met behulp van de selectiecriteria uit bijlage III van de Europese M.e.r.-richtlijn. Deze selectiecriteria zijn hieronder opgesomd.

1. Kenmerken van de projecten

Bij de kenmerken van de projecten moet in het bijzonder in overweging worden genomen:

- de omvang van het project;
- de cumulatie met andere projecten;
- het gebruik van natuurlijke hulpbronnen;
- de productie van afvalstoffen;
- verontreiniging en hinder;
- risico van ongevallen, met name gelet op de gebruikte stoffen of technologieën.

2. Plaats van de projecten

Bij de mate van kwetsbaarheid van het milieu in de gebieden waarop de projecten van invloed kunnen zijn moet in het bijzonder in overweging worden genomen:

- het bestaande grondgebruik;
- de relatieve rijkdom aan en de kwaliteit en het regeneratievermogen van de natuurlijke hulpbronnen van het gebied;
- het opnamevermogen van het natuurlijke milieu, met in het bijzonder aandacht voor de volgende typen gebieden:
 - wetlands;
 - kustgebieden;
 - berg-en bosgebieden;
 - reservaten en natuurparken;
 - gebieden die in de wetgeving van de lidstaten zijn aangeduid of door die wetgeving worden beschermd;
 - speciale beschermingszones, door de lidstaten aangewezen krachtens Richtlijn 79/409/EEG en Richtlijn 92/43/EEG;
 - gebieden waarin de bij communautaire wetgeving vastgestelde normen inzake milieukwaliteit reeds worden overschreden;
 - gebieden met een hoge bevolkingsdichtheid;
 - landschappen van historisch, cultureel of archeologisch belang.

3. Kenmerken van het potentiële effect

Bij de potentiële aanzienlijke effecten van het project moeten in samenhang met de criteria van de punten 1 en 2 in het bijzonder in overweging worden genomen:

- het bereik van het effect (geografische zone en grootte van de getroffen bevolking);
- het grensoverschrijdende karakter van het effect;
- de orde van grootte en de complexiteit van het effect;
- de waarschijnlijkheid van het effect;
- de duur, de frequentie en de omkeerbaarheid van het effect.

Advies voor de m.e.r.-beoordeling Stationsgebied Eindhoven

De gemeente Eindhoven wil rondom het stationsgebied een investeringsprogramma uitvoeren met als doel het huidige stationsgebied intensiever te gebruiken, de openbare ruimte leefbaarder te maken en de infrastructuur te verbeteren en uit te breiden. Voor realisatie van de ontwikkeling van deellocatie Zuid-Oost wordt een vrijstellingsprocedure op grond van art. 19, lid 1 WRO gevolgd. Voor realisatie van het totale plan wordt later een bestemmingsplan opgesteld.

ISBN: 978-90-421-2643-5

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

